

Però a causa d'un embull de Godefroy i Wartburg s'ha fet una confusió entre aquest mot del francès del SO. i un mot de sentit atansat i de forma ja prou diferent, *floc* o *froc* «large chemin public près d'une ville», «terrain communal», d'àrea ben distinta i d'etimologia certament diversa: em vaig ocupar d'aquest, juntament amb el cast. dial. *lleco* '(lugar inculto)' (i variants *liego*, *blicco*), en el DCEC III, 159-161 (i IV, 1041b, i *TopHesp.* II, 73 i n.), ampliant i rectificat el que ja en digueren el REW, 3528, i el FEW, 816: no s'ha destriat bé si prové del ll. FLOCCUS 'floc o serrell de llana', 'peluix' (d'on potser 'rostoll, herbei') o només d'un o més ètimons pre-romans, o més aviat d'una barreja o encreuament entre aquests, però en tot cas és clar que això no té res a veure amb *frau*.⁷

Desembullada la troca de Wartburg, tenim en resum que a França el nostre mot és propi dels tres dominis llenguadocià occidental, llemosí i fr-SO., amb poques i lleugeres extravasacions fora d'aquesta zona. En territori de llengua castellana bé podem dir que no hi ha res d'això en absolut, si no és que fem una excepció per al nom del poble alt-aragonès d'*El Frago*, 80 kms. al N. de Saragossa, a 630 alt., a mig camí de Biel a Luna, al peu mateix de la Sierra Guillén i NE. dels Montes de Luna. Però en altres dominis romànics més llunyans sí que hi ha mots més o menys emparentats.

En particular el portuguès i galleg *fraga* «lugar frago, altibajos, breñas, matorral»,⁸ que com a portuguès és ja un mot dels clàssics, ben documentat des del S. xv (Moraes); hi ha també una variant port. *frágu*a (grafada així o *frágo*a), que ja apareix en Azurara a la fi del S. xv, i assegurada per la rima en Camões: no és, doncs, una mera grafia, però ja no és tan segur que no fos de primer una ultracorrecció fonètica (i contaminativa), causada per la vacil·lació (sobretot gallega però també de gran part de Portugal) entre *canto* i *quanto*, *cando* i *quando*, *catro* i *quatro*, *gardar* i *guardar*, *gadanbar* i *quadanbar*, *ganar* i *guanbar*, *gadameci* i *guadameci*, etc. O bé podria resultar d'un vellíssim diminutiu romànic *FRAGŪLA. D'això deu derivar el diminutiu extremeny *fragüin* «arroyuelo que corre saltando entre piedras en terreno frago» (*BRAE* IV, 90). És sabut que el nom de la nostra *Fraga* té altres congèneres en terra mossàrab (veg. Simonet), que la situació de la nostra ciutat es presta també a interpretar el nom com un eco llunyà del gall-port. *fraga*, i que en tot cas un *fraga* 'matissar' ha estat citat, amb data tan antiga com 1124, per Du C., en una escriptura que no puc localitzar més que com a hispànica.

A Itàlia potser encara hi ha més, per bé que sigui en formes dialectals remotes del centre, o bé en tipus d'afinitat més relativa o allunyada i en part qüestionable. Però hi ha quelcom a Calàbria, si bé amb el significat de 'costa marina o platja' («spiaggia»), segons Rohlfs (*ARom.* IX, 163), cf. *fragari* «frangersi [del mare]», i amb la doble forma *fragu* i *fraga*; en el Cilento el sentit de *fraga* s'acosta més al nostre, car allà és el mateix que *frana* 'esllavissada, ensulsiada'⁶⁰

(«erdsturz», «landslide, landslip»), Rohlfs (*ZRPb.* LVII, 1937, 438).

Ara bé sembla que Rohlfs (*Arch. f. S. N. Spr.* CLXXI, 71) té raó en considerar això inseparable no sols del mot galleg sinó també de l'it. *frana*, l'àrea del qual arriba també fins a part de Calàbria, en la forma *suf-frània* «terra franata», usual a Tortona, en la qual podem pendre *suf-* com una simple addició prefixal italiana en *so-*, *sof-*. Quant a *frana* és italià comú i literari, i ell mateix presenta un feixuc problema etimològic.

S'havia dit, durant molt de temps, des de les albes de la romanística, que *frana* venia del ll. VORAGO, -AGINIS, 'terbolí, remolí', però també 'abisme, avenc' («fossa profunda et terrae hiatus», *CGL* IV, 296.50, etc.).⁹ Si realment fos aquesta l'etimologia hi hauria algun argument per al·legar que també en *frau* podríem tenir un resultat fonètic de -AGO. Però cal descartar del tot aquesta ocurrència, entre altres raons perquè VORAGINE és també una etimologia impossible per a l'it. *frana*. La tendència general avui, si no m'enganyo (veg. el treball bàsic de Bertoldi, *ARom.* XV, 65ss.), és a considerar que aquest és un mot pre-romà sense cap relació, pròxima ni llunyana, amb VORAGO ni amb la seva arrel VORARE 'devorar, engolir' (comença per ser impossible la pèrdua de la o, i no menys v- > F-; cf. supra *frasca* a FRASQUES).

Frana és avui un mot escampat si fa no fa per tot Itàlia, i no sols en l'ús de la «llingua» sinó també en els dialectes, si bé en aquests és poc popular al Nord i a l'Est dels Apennins. Com han assenyalat especialment Rohlfs i Pieri (*Top. della V. dell'Arno*) hi ha una important variant dialectal i toponímica *Fraîne* (Abruzzi, prov. Chieti), altres abruzzesos *Fraîne* a Vasto i a Pisogne, i a Toscana mateix *Fraïna*, *Infraïna*, *Fraille*. Això suposa una base FRÁGINE, i *frana* segons la fonètica normal italiana podria sortir de *FRÁGINA. Ara bé així sí que es veu clar i possible, encara que un poc llunyà, el parentiu amb FRAGA i amb el nostre *frau*.

Car, realment, que el nostre mot provingui d'una base FRAGU o FRAGO- és, no solament probable, sinó fins documentat. Almenys en el llatí de Sant Isidor de Sevilla, per més que ens deixi llegir el mot només en una de les seves *Etymologiae* (aудаç, com ho solen ser les seves) la del *fraxinus* 'freixe'. «*Fraxinus* vocari fertur quod magis in aspera loca montanaque *fraga* nascatur» (XVII, vii, 39). Com es veu pel plural neutre *aspera loca* això està en acusatiu, com ho ha d'estar per tant també *montanaque fraga*, cosa que significa que aquest només pot ser plural neutre i que per tant St. Isidor usava com a singular un FRAGUM 'lloc escabrós'.

Que FRAGA, ètimon del mot gallegoportuguès i sud-italià, i del nostre NL, sigui el plural del FRAGUM emprat per St. Isidor, plural que després es tornaria singular (tipus *fulla/full*), és perfectament possible; o, millor dit, fóra segur si estiguéssim ben certs que *fragum* va existir en la llengua viva llatina, quan encara els neutres en -um i els masculins en -us no es con-